

António Manuel de Oliveira Guterres, új ENSZ-főtitkár portréja

2016. október 20.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

António Manuel de Oliveira Guterres megválasztása

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) jelenlegi főtitkárának, a dél-koreai Ban Ki-moon-nak a mandátuma 2016. december 31-én lejár. Ennek megfelelően a szervezet elmúlt hónapjait az új vezető megválasztásának kérdése határozta meg. Összesen 13 jelölt pályázott a tisztségre, köztük több nő - így például a bolgár Irina Bokova, az UNESCO főigazgatója, Helen Clark, Új-Zéland volt miniszterelnöke és az ENSZ Fejlesztési Programjának vezetője, vagy Susana Malcorra, argentin külügyminiszter - is jó eséllyel indult.¹

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa (BT) a 2016. október 6-i szavazás után végül António Manuel de Oliveira Guterres portugál politikust javasolta az ENSZ-főtitkár jelöltjének, miután a többség, köztük Oroszország és az Amerikai Egyesült Államok is támogatta Guterres jelölését (a sajtóhírek szerint a BT 15 tagjából tizenhárom tag volt a jelölése mellett és ketten tartózkodtak). A portugál politikus Vuk Jeremić-et (szerb politikus és diplomata, a Center for International Relations and Sustainable Development (CIRSD) elnöke, volt szerb külügyminiszter és az ENSZ Közgyűlésének volt elnöke), Miroslav Lajčák-ot (szlovák külügyminiszter), valamint Irina Bokovát előzte meg.² Ezt követően, október 13-án az ENSZ 193 tagú Közgyűlése egyhangú szavazással választotta meg Guterrest a világszervezet következő főtitkárának. Guterres kinevezése 2017. január 1-jei hatállyal öt évre szól.³

Magánélete, tanulmányai⁴

Guterres 1949. április 30-án született Lisszabonban. Portugália fővárosában, az Instituto Superior Técnico – Universidade de Lisboa-n szerzett mérnöki diplomát. Anyanyelvén kívül folyékonyan beszél angolul, franciául és spanyolul. Nős, két gyermek édesapja. A világ számos országában - többek között Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban, Japánban, Brazíliában, Mexikóban és Chilében - tüntették ki különböző állami elismerésekkel.

¹ <https://twitter.com/WFUNA/status/783703234485583872>
<http://www.unesco.org/new/en/unesco/about-us/who-we-are/director-general/biography/>
<http://www.undp.org/content/undp/en/home/operations/leadership/administrator/biography.html>
<http://time.com/4415917/qa-with-un-secretary-general-candidate-susana-malcorra/>

² <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55224#.WAHn-mcOPct>
<http://edition.cnn.com/2016/10/06/world/united-nations-secretary-general/>
<http://edition.cnn.com/2016/10/05/world/un-secretary-general-antonio-guterres/index.html>
<https://www.mzv.sk/it/web/en/minister>
https://twitter.com/jeremic_vuk

<http://time.com/4414940/qa-with-un-secretary-general-candidate-vuk-jeremic/>

³ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55285#.WAH5lf9600>

<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/10/05/antonio-guterres-to-be-new-secretary-general-of-the-united-natio/>

⁴ <http://www.antonioguterres.gov.pt/antonio-guterres-biography/>
<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/10/05/antonio-guterres-to-be-new-secretary-general-of-the-united-natio/>
https://en.wikipedia.org/wiki/Ant%C3%B3nio_Guterres#cite_note-32

Szakmai pályafutása⁵

A 67 éves baloldali politikus az 1970-es évek elején a Centro de Acção Social Universitário elnökeként tevékenykedett, amely egy, a portugál főváros szegény negyedeiben szociális fejlesztési projektekkel foglalkozó egyesület volt. 1976-ban, a szegfűs forradalmat követően kezdett politizálni; ekkor választották meg parlamenti képviselőnek a szocialista jelöltet, aki ezt követően 17 éven keresztül volt a portugál országgyűlés tagja. Ez idő alatt számos bizottság (például a gazdasági és pénzügyi, közigazgatási, önkormányzati és környezetvédelemért felelős) elnöke volt. Emellett pártjának frakcióvezetői tisztségét is betöltötte. 1981-től 1983-ig tagja volt az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének, ahol megválasztották a Bevándorlási, Menekültügyi és Népeséggazdasági Bizottság elnökének is. 1991-2002 között a portugál államtanács tagja.

1995-től 2002-ig Portugália kormányfője volt. Ez idő alatt komoly erőfeszítéseket tett a Kelet-Timorban kialakult válság nemzetközi megoldásáért. 2000 januárja és júniusa között Portugália miniszterelnökéül látta az Európai Tanács soros elnöki teendőit, melynek keretében elfogadták a Lisszaboni Agendát, amely 2001-2011 között az Európai Unió hosszú távú, stratégiai modernizációs programjaként volt irányadó. Mandátuma ideje alatt társelnök volt az első Európai Unió - Afrika csúcstalálkozónak is.

1992-1999 között a Szocialista Internacionálé (SI) elnökhelyettese, majd 1999-2005 között annak vezetője volt. Guterres nagy hangsúlyt fektetett az alapvető emberi jogok és a szabadság tiszteletben tartására, és hangsúlyozta, hogy a szervezet, mint mozgalom a demokrácia, az igazságosság és a béke megteremtéséért dolgozik.

2005 júniusától 2015 decemberéig az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa (United Nations High Commissioner for Refugees - UNHCR) volt. Már ebben a tisztségében is határozottan elkötelezte magát az iránt, hogy segítsen a leginkább rászorulókon, miközben kiváló kapcsolatot ápolt az ENSZ tagállamaival, a civil társadalommal és a magánszektornal. Egész politikai pályafutása alatt az emberi jogok védelmének szószólója volt, hangsúlyozva, hogy nincs béke és fenntartható fejlődés az emberi jogok tiszteletben tartása nélkül. Hivatali ideje alatt az UNHCR mélyreható strukturális reformon ment át, 20%-kal csökkent az alkalmazotti állomány, nőtt a szervezet költséghatékonysága és katasztrófa-elhárítási kapacitása. Guterres bevezette a szükséglet-alapú költségvetés szemléletét. Főbiztossága ideje alatt számottevően nőtt a saját országaikból különböző konfliktusok és üldöztetés miatt menekülni kényszerülők száma (számuk 2005-ben még 38 millió, 2015-ben már több mint 60 millió), ennek következtében az UNHCR aktivitása megsokszorozódott.

Munkája során Guterres nézett szembe a történelem egyik legnagyobb menekültáradatával, különösen a Szíriában, Irakban, Dél-Szudánban, a Közép-afrikai Köztársaságban és Jemenben kialakult konfliktusok kapcsán. Ezen kívül Guterres alapította meg a portugál menekültügyi tanácsot, valamint a portugál fogyasztók egyesületét. Az újonnan megválasztott ENSZ-főtitkár tagja a Club de Madridnak⁶, a korábbi demokratikus elnökök és miniszterelnökök világszintű szövetségének is.

⁵<http://www.antonio-guterres.gov.pt/antonio-guterres-biography/>
<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55285#.WAH5lf9600>
<http://www.socialistinternational.org/viewArticle.cfm?ArticleID=2476>
⁶<http://www.clubmadrid.org/>

Guterres célkitűzései, prioritásai, az előtte álló kihívások⁷

Az új ENSZ-főtitkár nagy elvárásokkal szembesül, számos kihívással kell szembenéznie. Újjá kell élesztenie a mások által „megtörtnek és csüggedtnek” tartott világszervezetet. Az ENSZ tagjai emellett egy, az előző főtitkárhoz képest nagyobb befolyással és erőteljesebb vezetői adottságokkal rendelkező főtitkárt szeretnének látni, aki képes lehet arra, hogy egységbe kovácsolja a résztvevő országokat olyan szignifikáns kérdésekben, mint például Szíria helyzete.

A szíriai konfliktus mihamarabbi megoldása egyébként Guterres legfontosabb prioritásai között szerepel. Ez többek között azért óriási kihívás, mert az ENSZ BT megosztott a szíriai helyzet rendezését illetően, két állandó tagja (Oroszország és az Amerikai Egyesült Államok) pedig egyelőre még egy tartósabb tűzszünetről sem tud megegyezni. Az új ENSZ-főtitkár kiemelten kell, hogy foglalkozzon további, a szír helyzethez kapcsolódó világméretű konfliktusok kezelésével, így a jemeni, illetve a dél-szudáni háborúval. A legfontosabbnak és egyben legnehezebbnek mégis talán a globális méreteket öltött migránsválság rendezése ígérkezik, ugyanis világszerte 65 millióan kényszerültek otthonaik elhagyására. Végül pedig a terrorizmus elleni küzdelem is olyan feladat, amellyel az ENSZ-nek, új vezetője irányítása alatt szembe kell néznie.

Emellett az ENSZ belső átalakítása, reformja is elvárás az új főtitkárral szemben, tekintettel arra, hogy az ENSZ-ben dolgozó hivatalnoki kar mérete és ennek megfelelően a szervezet maga olyan nagy és nehezen kezelhető lett az évek során, hogy elvesztette a hatékony működés és a dinamikus reagálás képességét.

Guterres egyik fő célja, hogy a tagok önértékén túllépve, egységet teremtsen a fennálló kihívások kezelésében, egy biztonságosabb, kiszámíthatóbb, békés jövő elérése érdekében. Guterres az ENSZ Közgyűlésén úgy fogalmazott, hogy a mai bonyolult világ drámai problémáihoz csak alázatos megközelítéssel lehet hozzáállni. Álláspontja szerint egy főtitkár önmagában nem lehet képes megoldást kínálni az összes megválaszolandó kérdésre, és nem is kényszerítheti mindenkire rá a nézeteit. Ő maga főtitkárként közvetítő, mediátor, hídépítő szerepet szeretne betölteni, mindenki számára előnyös megoldásokat kínálva. Ban Ki-moon leköszönő ENSZ-főtitkár szerint Guterresnek éppen azt súgják politikai ösztönei, ami az ENSZ fő célkitűzése is, vagyis munkálkodás a közös érdekében, illetve felelősségérzet a bolygónk iránt.

⁷ <http://www.bbc.com/news/world-37648265>
<http://www.bbc.com/news/world-europe-37568433>